วารสารพยาบาลตำรวจและวิทยาศาสตร์สุขภาพ
Journal of The Police Nurses and Health Science
JPNHS

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเลิกสูบบุหรี่ของนักเรียนทหาร สังกัดกองทัพบก[1]

THE FACTORS INFLUENCING THE INTENTION TO QUIT SMOKING AMONG MILITARY STUDENTS IN THE ROYAL THAI ARMY

ชญาลักษณ์ สิริภักดีกาญจน์[2] เวหา เกษมสุข[3,*]
Chayaluck Siripukdeekan Weha Kasemsuk

[1]ได้รับการสนับสนุนทุนจากศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ
This research supported by Tobacco Control Research and
Knowledge Management Center and Thai Health Promotion Foundation

[2]พันโทหญิง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400
Lieutenant Colonel, Assistant Professor, The Royal Thai Army Nursing College, Ratchathewi Bangkok, 10400, Thailand
[3]ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ 10700
Assistant Professor, Ed.D., Faculty of Nursing, Mahidol University, Bangkoknoi, Bangkok, 10700, Thailand
*Corresponding author E-mail: weha.kas@mahidol.ac.th

Received: *July 25, 2023* Revised: *April 26, 2024* Accepted: *May 10, 2024*

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงทำนายนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเลิกสูบบุหรี่ของนักเรียนทหาร สังกัดกองทัพบก ตัวอย่าง คือ นักเรียนทหารในสถาบันการศึกษา สังกัดกองทัพบก ปีการศึกษา 2565 จำนวน 481 คน ซึ่งเป็นผู้ที่สูบบุหรี่หรือเคยสูบบุหรี่ที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถามปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเลิกสูบบุหรี่ (แบบออนไลน์) จำนวน 48 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ตั้งแต่ .67 ขึ้นไป และมีค่าสัมประสทธิ์แอลฟาของครอนบาทเท่ากับ .907 วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณด้วยวิธี Enter

ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนทหารรายงานว่าเริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรกเมื่ออายุ 16 - 18 ปี (ร้อยละ 49.50, *M* = 17.02 ปี, *SD* = 2.38) จำนวนบุหรี่ที่สูบต่อวันอยู่ในช่วง 1 - 10 มวน/วัน (ร้อยละ 83.60 , *M* = 5.49 มวน/วัน, *SD* = 5.75) ระยะเวลาสูบบุหรี่อยู่ในช่วงเวลา 2 - 5 ปี (ร้อยละ 45.30, *M* = 3.74 ปี, *SD* = 2.85) สาเหตุหลักในการสูบบุหรี่ครั้งแรกเกิดจากความต้องการสูบบุหรี่ด้วยตนเองและอยากรู้อยากลอง (ร้อยละ 45.7) ประเภทของการสูบบุหรี่ที่พบมากที่สุด คือ สูบบุหรี่มวน (39.10 %) สูบบุหรี่ไฟฟ้าร่วมกับบุหรี่มวน (ร้อยละ 34.30) และสูบบุหรี่ไฟฟ้า (ร้อยละ 22.90) ตามลำดับ ความถี่ของการสูบบุหรี่พบมากที่สุด คือ สูบทุกวัน (ร้อยละ 48.20) การรับรู้ด้านทัศนคติความสามารถของตนเอง แรงสนับสนุนทางสังคม และความตั้งใจเลิกสูบบุหรี่ อยู่ในระดับมาก 2) อายุที่เริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรก ปริมาณการสูบบุหรี่ต่อวัน ความถี่ในการสูบบุหรี่ ระยะเวลาในการสูบบุหรี่ แรงสนับสนุนทางสังคมในการเลิกสูบบุหรี่ การรับรู้ความสามารถแห่งตนต่อการควบคุมการสูบบุหรี่ และทัศนคติต่อการเลิกสูบบุหรี่ สามารถ

ร่วมกันทำนายหรืออธิบายความแปรปรวนของความตั้งใจในการเลิกสูบบุหรี่ของนักเรียนทหาร สังกัดกองทัพบก ได้ร้อยละ 63.70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (R = .798, R^2 = .637, F (7,473) = 118.785, p = .000)

ดังนั้น สถาบันการศึกษา สังกัดกองทัพบก และหน่วยงานต้นสังกัดควรให้ความสำคัญในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเลิกสูบบุหรี่ของนักเรียนทหาร เช่น การจัดบริการคลินิกเลิกบุหรี่ หรือการจัดกิจกรรมรณรงค์เลิกสูบบุหรี่ในโรงเรียน การสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับผลเสียของบุหรี่ไฟฟ้า และการจัดหาทรัพยากรเพื่อสนับสนุนช่วยเหลือผู้ที่ต้องการเลิกบุหรี่

คำสำคัญ : ความตั้งใจเลิกบุหรี่, แรงสนับสนุนทางสังคม, การรับรู้ความสามารถแห่งตน, ทัศนคติต่อการเลิกสูบบุหรี่, นักเรียนทหาร

Abstract

The objective of this predictive study was to investigate smoking behaviors and the factors influencing the intention to quit smoking among military cadets in the Royal Thai Army. The sample included 481 military students enrolled in educational institutions affiliated with the Royal Thai Army during the 2022 academic year, all of whom were either current smokers or had a history of smoking. Simple random sampling was used to select participants. Data were collected through an online questionnaire comprising 48 items designed to assess factors affecting the intention to quit smoking. The index of item-objective congruence (IOC) was at .67 or higher, and the Cronbach's alpha coefficient was .907. Analysis of the data involved descriptive statistics and multiple linear regression analysis using the Enter method.

Findings revealed that 1) The respondents reported that an average age of initial smoking onset was between 16 and 18 years (49.50%, M = 17.02 years, SD = 2.38). Daily cigarette consumption ranged from 1 to 10 cigarettes (83.60%, M = 5.49 cigarettes/day, SD = 5.75), while smoking durations varied from 2 to 5 years (45.30%, M = 3.74 years, SD = 2.85). Curiosity was identified as the most common reason for smoking (45.70%). The types of cigarettes commonly used included traditional cigarettes alone (39.10%), a combination of traditional and e-cigarettes (34.30%), and solely e-cigarettes (22.90%). The majority of participants smoked on a daily basis (48.20%). Notably, military cadets exhibited high levels of awareness regarding their own attitudes and abilities, social support, and intention to quit smoking, and 2) The study found that variables such as age of first smoking, smoking quantity per day, frequency, duration, social support in smoking cessation, self-efficacy in smoking control, and attitude towards smoking cessation collectively accounted for 63.70 percent of the variance in smoking cessation intention among military cadets in the Royal Thai Army (R = .798, R^2 = .637, F (7,473) = 118.785, p = .000).

Recommendations include establishing smoking cessation clinics or organizing anti-smoking campaigns in schools, enhancing awareness regarding the adverse effects of e-cigarettes, and providing support resources for individuals seeking to quit smoking.

Keywords: intention to quit smoking, social support, perceived self-efficacy, attitude towards smoking cessation, military students

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ข้อมูลขององค์การอนามัยโลก พบว่า ปี ค.ศ. 2020 มีผู้เสียเสียชีวิตจากโรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่มากกว่า 8 ล้านคนทั่วโลก และร้อยละ 80 ของผู้เสียชีวิตอยู่ในประเทศที่มีรายได้ต่ำถึงรายได้ปานกลาง มีนักสูบมือใหม่เพิ่มขึ้นโดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่นชายจากการสูบบุหรี่ไฟฟ้า (e-cigarette) ข้อมูลในประเทศสหรัฐอเมริกาพบว่า เริ่มมีการเริ่มสูบบุหรี่โดยการเริ่มใช้บุหรี่ไฟฟ้าในเด็กมัธยมศึกษาตอนปลาย ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2011 ประมาณ 1.50 % และเพิ่มขึ้นสูงในปี ค.ศ. 2020 เป็น 19.60 % ผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้ามือใหม่เป็นกลุ่มเด็กวัยรุ่นชายที่มีอายุ 12 - 17 ปี (World Health Organization: WHO, 2021) ซึ่งบุหรี่ไฟฟ้าเป็นจุดเริ่มต้นของการเริ่มสูบบุหรี่ ประเทศไทยเริ่มมีการนำเข้าบุหรี่ไฟฟ้าเพื่อการบริโภค ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 ซึ่งเป็นที่สนใจของผู้สูบบุหรี่อย่างมาก เนื่องจากมีความแปลกใหม่และเชื่อว่าบุหรี่ไฟฟ้าอันตรายน้อยกว่าบุหรี่มวน รูปร่างของบุหรี่ไฟฟ้ามีขนาดเล็ก มีรสกลิ่นหลากหลายชนิด พกพาสะดวกและไม่สะดุดตา ปรับปริมาณควันและแรงดันในการสูบได้ตามความชอบ (Tobacco Control Research and Knowledge Management Center, 2021)

หน่วยปฏิบัติการด้านการควบคุมยาสูบภาคเหนือ มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้สำรวจพฤติกรรมการบุหรี่ของเยาวชนไทย พ.ศ. 2562 พบว่านิยมสูบบุหรี่มวนร้อยละ 55.12 และบุหรี่ไฟฟ้าคิดเป็นร้อยละ 18.11 ภูมิภาคที่นิยมสูบบุหรี่มากที่สุด คือ ภาคกลาง ร้อยละ 27.28 และผลการศึกษาการแพร่กระจายผลิตภัณฑ์บุหรี่ในช่องทางออนไลน์พบว่าผู้ค้าใช้สื่อออนไลน์ (social media) เกือบทุกประเภทในการจัดจำหน่าย ทำให้เยาวชนไทยเข้าถึงผลิตภัณฑ์บุหรี่ได้ง่ายและซื้อขายได้สะดวก (Tobacco Control Research and Knowledge Management Center, 2021) ประกอบกับการศึกษาของ Lapyai (2019) พบว่า เพศชายมีอัตราการสูบบุหรี่สูงกว่าเพศหญิงถึง 22 เท่า กลุ่มวัยรุ่นที่เริ่มสูบบุหรี่มากที่สุดอยู่ในช่วงอายุ 15 - 19 ปี ซึ่งเป็นวัยเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและระดับอุดมศึกษา สาเหตุของการเริ่มสูบบุหรี่มีหลายสาเหตุ เช่น อยากรู้อยากลองทำตามเพื่อน ความเครียดจากการเรียน ผิดหวังจากความรัก เป็นต้น

บุหรี่ไฟฟ้าเป็นผลิตภัณฑ์ยาสูบที่ได้รับความนิยมสูงสุดในกลุ่มผู้สูบวัยเรียนในระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษา เพราะผู้สูบเชื่อว่าบุหรี่ไฟฟ้า สูบแล้วไม่เสพติด ไม่ก่อให้เกิดมะเร็งปอดเหมือนสูบบุหรี่มวน และไม่มีสารนิโคติน (nicotine-free) แต่เป็นเพียงการสูบควันรับไอน้ำเข้าไปเท่านั้น อีกทั้ง ราคาถูกกว่า มีกลิ่นหอมให้ความรู้สึกทันสมัย และเป็นกระแสตามแฟชั่น (National Statistical Office, 2017) สอดคล้องกับการศึกษาของ Buddanoi et al. (2019) พบว่าพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรกเพราะอยากลองร้อยละ 76.9 รองลงมา คือ สูบบุหรี่เวลาว่างร้อยละ 71.1 และส่วนใหญ่แอบสูบบุหรี่ที่โรงเรียนร้อยละ 61.5

โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า และโรงเรียนนายสิบทหารบกมีภารกิจหลักในการผลิตกำลังพลให้แก่กองทัพบก รับผู้เข้าศึกษาในหลักสูตรดังกล่าวในช่วงอายุ 17 - 26 ปี ซึ่งเป็นวัยเรียนที่ต้องมีการปรับตัวทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และความคิด โดยมีการปรับเปลี่ยนสถานะจากพลเรือนสู่การเป็นนักเรียนที่เมื่อสำเร็จการศึกษาไปแล้วจะเป็นทหารอาชีพ ซึ่งระยะเวลาของการศึกษาเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว อาจก่อให้เกิดความเครียด ความกดดัน จากวิถีชีวิตในโรงเรียนทหารที่ต้องอยู่ในระเบียบวินัยที่เคร่งครัด การฝึกภาคสนาม การอยู่ห่างจากบ้านและครอบครัว ทำให้ขาดแรงสนับสนุนทางด้านสังคม จนเกิดปัญหาด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิต ผู้เรียนกลุ่มหนึ่งจึงแสวงหาวิธีจัดการความเครียดด้วยพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ซึ่งตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior: TPB) ของ Ajzen (1991) อธิบายว่า

การแสดงพฤติกรรมของมนุษย์จะเกิดจากการชี้นำด้วยความเชื่อ 3 ประการ ได้แก่ ความเชื่อเกี่ยวกับพฤติกรรม (behavioral beliefs) ความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง (normative beliefs) และความเชื่อเกี่ยวกับความสามารถในการควบคุม (control beliefs) ซึ่งความเชื่อเหล่านี้ส่งผลต่อเจตคติพฤติกรรมที่แสดงออก และความตั้งใจในการทำพฤติกรรมนั้น ดังนั้น บุคคลที่มีความตั้งใจแน่วแน่มากเพียงใด ยิ่งมีความเป็นไปได้ว่าบุคคลนั้นจะแสดงพฤติกรรมนั้นมากยิ่งขึ้น และในทฤษฎีอิทธิพลสามทาง (The theory of triadic Influence) ของ Flay and Petraitis (1994) ได้อธิบายเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการแสดงพฤติกรรม ประกอบด้วย กาย จิต และสังคม (Biopsychosocial Being) สาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมมี 3 ประการ ได้แก่ อิทธิพลภายในตัวบุคคล (intrapersonal influences) อิทธิพลจากทัศนคติ (attitudinal influences) และอิทธิพลจากภายนอกบุคคล (interpersonal influences/ social influences) โดยแต่ละมีอิทธิพลมีผลต่อพฤติกรรมไม่เท่ากัน ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ทัศนคติต่อการเลิกสูบบุหรี่ แรงสนับสนุนทางสังคม การรับรู้และความสามารถตนเองในการเลิกสูบบุหรี่ มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจในการเลิกสูบบุหรี่ (Kawsiso, Homsin, & Srisuriyawet, 2021) อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลิกสูบบุหรี่มาบ้างแล้ว แต่ในกลุ่มนักเรียนทหารยังไม่มีข้อมูลเชิงประจักษ์ตามทฤษฎีที่กล่าวมา และยังไม่มีแนวทางในการจัดการปัญหาการสูบบุหรี่ในนักเรียนทหาร ดังนั้น การศึกษาเรื่องนี้จะทำให้ได้องค์ความรู้ใหม่ที่อิงตามทฤษฎีไปออกแบบไปวางแผนการแก้ไขปัญหาในนักเรียนทหาร สังกัดกองทัพบก เพราะนักเรียนทหารเหล่านี้ เมื่อสำเร็จการศึกษาจะเป็นกำลังหลักของกองทัพบกในอนาคต จึงควรได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนให้เลิกสูบบุหรี่เพื่อให้มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง ลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรคที่เกิดจากบุหรี่ ลดงบประมาณที่จะต้องจ่ายค่ารักษาพยาบาลหากเกิดจากเจ็บป่วยจากโรคที่มีสาเหตุจากบุหรี่ และ ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้จัดกิจกรรมหรือโครงการเลิกสูบบุหรี่ หรือกิจกรรมโรงเรียนปลอดบุหรี่ในสถาบันการศึกษาต่อไปในอนาคต

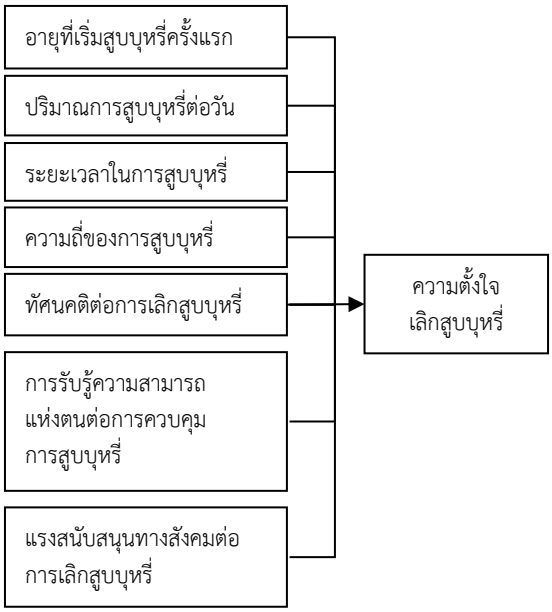
วัตถุประสงค์วิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเลิกสูบบุหรี่ของนักเรียนทหาร สังกัดกองทัพบก

สมมุติฐานวิจัย

อายุที่เริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรก ปริมาณการสูบบุหรี่ต่อวัน ระยะเวลาในการสูบบุหรี่ ความถี่ของการสูบบุหรี่ ทัศนคติต่อการเลิกสูบบุหรี่ การรับรู้ความ สามารถแห่งตนต่อการควบคุมการสูบบุหรี่ และแรงสนับสนุนทางสังคมต่อการเลิกสูบบุหรี่ สามารถร่วมกันทำนายความตั้งใจเลิกสูบบุหรี่ของนักเรียนทหาร สังกัดกองทัพบกได้

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงเชิงทำนาย (predictive research)

ประชากร คือ นักเรียนทหารในสถาบันการศึกษา สังกัดกองทัพบก ที่เคยสูบบุหรี่ใน 1 ปีที่ผ่านมาหรือเป็นผู้ที่ยังสูบบุหรี่

ตัวอย่าง คือ นักเรียนนายร้อย โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า และนักเรียนนายสิบ โรงเรียนนายสิบทหารบก ที่เคยสูบบุหรี่ใน 1 ปีที่ผ่านมาหรือยังสูบบุหรี่ ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) ตามจำนวนที่คำนวณได้จากโปรแกรมสำเร็จรูป G*power version 3.1 โดยกำหนด

Test Family เป็น *F*-test

Statistical test เป็น Linear multiple regression: Fixed model, R^2 deviation from zero

Type of power analysis เป็น A priori: Compute required sample size - given alpha, power, and effect size

โดยมี Input parameters เป็น Effect size f2 เท่ากับ .05 ด้วยขนาด Effect size (ES) ในการวิเคราะห์ Multiple regression แบบ Convention ตาม Cohen, Cohen, West, and Aiken (2003) นั้น ES ขนาดเล็ก (small) เท่ากับ .02 และ ES ขนาดปานกลาง (medium) เท่ากับ .15 การวิจัยนี้ทำครั้งแรกในกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาด ES ในการวิจัยนี้เป็น .05 และที่ Alpha error .05 และ Power (1 – Beta error probability .95 จำนวนปัจจัยทำนายตามกรอบแนวคิด คือ 7 ตัวแปร จะได้ขนาดตัวอย่าง อย่างน้อยจำนวน 444 คน และด้วยเป็นการเก็บข้อมูลผ่านแบบสอบถามออนไลน์ผู้วิจัยจึงเพิ่มขนาดตัวอย่างอีกร้อยละ 10 จะได้ขนาดตัวอย่างทั้งสิ้น 488 คน

เกณฑ์การคัดเข้า

1. เป็นเพศชาย อายุ 18 ขึ้นไป
2. กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2565
3. สมัครใจเข้าร่วมโครงการวิจัยด้วยความสมัครใจและตอบสอบแบบถามครบถ้วนทุกข้อ

เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมีการตอบแบบสอบถามกลับมาสมบูรณ์ทั้งสิ้น 481 คน คิดเป็นอัตราการตอบกลับร้อยละ 98.57 ซึ่งเพียงพอต่อการวิเคราะห์ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเลิกสูบบุหรี่ ซึ่งออกแบบมาเป็นแบบออนไลน์ (Online questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยขออนุญาตพัฒนาและปรับปรุงข้อคำถามจากงานวิจัยของ Yangpaksee et al. (2019) จำนวน 48 ข้อ เป็นคำถามแบบปลายปิด แบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

<u>ส่วนที่ 1</u> แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล จำนวน 8 ข้อ ได้แก่ อายุปัจจุบัน อายุที่เริ่มสูบบุหรี่ ปริมาณการสูบบุหรี่ต่อวัน จำนวนบุคคลในครอบครัวที่สูบบุหรี่ ระยะเวลาในสูบบุหรี่ สาเหตุของการสูบบุหรี่ครั้งแรก ประเภทของบุหรี่ที่สูบ และความถี่ของการสูบบุหรี่

<u>ส่วนที่ 2</u> แบบสอบถามทัศนคติต่อการเลิกสูบบุหรี่ จำนวน 10 ข้อ ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากองค์ประกอบของทัศนคติตามทฤษฎีอิทธิพลสามทาง (The theory of triadic influence) ของ Flay and Petraitis (1994)

<u>ส่วนที่ 3</u> แบบสอบถามการรับรู้ความสามารถแห่งตนต่อการควบคุมการสูบบุหรี่ จำนวน 10 ข้อ เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับรับรู้และความมั่นใจของตนเองต่อการไม่สูบบุหรี่ในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยแบ่งสถานการณ์ออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ สถานการณ์ด้านบวก (Positive affect/ Social situation) สถานการณ์ด้านลบ (Negative affect situation) และสถานการณ์ที่ทำให้เกิดความอยากสูบบุหรี่ (Habitual/ Craving situation)

<u>ส่วนที่ 4</u> แบบสอบถามแรงสนับสนุนทางสังคมต่อการเลิกสูบบุหรี่ จำนวน 10 ข้อ เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการรับรู้ถึงความช่วยเหลือในการเลิกสูบบุหรี่จากครอบครัว เพื่อน ผู้บังคับบัญชาและหน่วยงาน ซึ่งประกอบด้วย แรงสนับสนุนด้านอารมณ์ (emotional support) แรงสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร (informational support) แรงสนับสนุนด้านสิ่งของ (tangible support)

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามความตั้งใจในการเลิกสูบบุหรี่ จำนวน 10 ข้อ เป็นข้อคำถามวัดความเป็นไปได้ในการเลิกสูบบุหรี่ ซึ่งเป็นการตัดสินใจตามเจตนาหรือความตั้งใจก่อนที่จะแสดงพฤติกรรมออกมา ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามแนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนของ Ajzen (1991)

แบบสอบถามส่วนที่ 2 - 5 ลักษณะของข้อคำถามเป็นมาตรประมาณค่าแบบ Likert (Likert scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ โดย 1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จนถึง 5 เห็นด้วยอย่างยิ่ง การแปลผลใช้ค่าเฉลี่ยแบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

4.50 - 5.00 หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่งต่อทัศนคติในการเลิกสูบบุหรี่/ แรงสนับสนุนทางสังคมในการเลิกสูบบุหรี่/ มั่นใจอย่างยิ่งต่อการเลิกสูบบุหรี่/ มีความตั้งใจมากที่สุด

3.50 - 4.49 หมายถึง เห็นด้วยต่อทัศนคติในการเลิกสูบบุหรี่/ แรงสนับสนุนทางสังคมในการเลิกสูบบุหรี่/ มั่นใจอย่างยิ่งต่อการเลิกสูบบุหรี่/ มีความตั้งใจมาก

2.50 - 3.49 หมายถึง ไม่แน่ใจต่อทัศนคติในการเลิกสูบบุหรี่/ แรงสนับสนุนทางสังคมในการเลิกสูบบุหรี่/ มั่นใจอย่างยิ่งต่อการเลิกสูบบุหรี่/ มีความตั้งใจปานกลาง

1.50 - 2.49 หมายถึง ไม่เห็นด้วยต่อทัศนคติในการเลิกสูบบุหรี่/ แรงสนับสนุนทางสังคมในการเลิกสูบบุหรี่/ มั่นใจอย่างยิ่งต่อการเลิกสูบบุหรี่/ มีความตั้งใจน้อย

.50 - 1.49 หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งต่อทัศนคติในการเลิกสูบบุหรี่/ แรงสนับสนุนทางสังคมในการเลิกสูบบุหรี่/ ไม่มั่นใจอย่างยิ่งต่อการเลิกสูบบุหรี่/ ไม่มีความตั้งใจเลิกสูบบุหรี่

ผลการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้านความเที่ยงตรง (validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน พบค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์มีค่าระหว่าง .67 - 1.00 ผลการตรวจสอบความเชื่อมั่น (reliability) จากการนำไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีคุณสมบัติคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .91

การพิทักษ์สิทธิ์ การวิจัยนี้ผ่านการรับรองและอนุมัติโครงร่างการวิจัยและเครื่องมือการวิจัยจากคณะอนุกรรมการพิจารณาโครงการวิจัย กรมแพทย์ทหารบก รหัสโครงการ N004q/65_Exp ที่ IRBRTA 1063/2565 ลงวันที่ 18 สิงหาคม พ.ศ. 2565 ผู้วิจัยคำนึงถึงผลกระทบต่อนักเรียนทหารทั้งในส่วนของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าและโรงเรียนนายสิบทหารบก ผู้วิจัยจึงใช้การสอบถามผ่านระบบออนไลน์ โดยมีการขอความยินยอมผ่านหน้าแรกของแบบสอบถามออนไลน์ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีสิทธิ์ที่จะทำหรือไม่ทำแบบสอบถามก็ได้ โดยไม่ส่งผลกระทบต่อการเรียนและการใช้ชีวิต นอกจากนี้ยังไม่มีการระบุชื่อ-นามสกุล ของผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อมูลทั้งหมดจะถูกเก็บรักษาเป็นความลับ ไม่สามารถเชื่อมโยงไปถึงตัวนักเรียนทหารได้ ข้อมูลจากการศึกษาจะถูกนำเสนอในภาพรวมเพื่อการป้องกันและวางแผนการส่งเสริมการเลิกสูบบุหรี่ และภายหลังเสร็จสิ้นการวิจัย ข้อมูลทั้งหมดจะถูกลบจากระบบแบบสอบถามออนไลน์และในคอมพิวเตอร์ของผู้วิจัยเพื่อเป็นการรักษาความลับของกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล ภายหลังอนุมัติจริยธรรมการวิจัย ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยถึงผู้บังคับบัญชาหน่วยงานแล้วประสานงานไปยังผู้บังคับกองพันเพื่อนัดหมายวันเวลาในการเข้าไปชี้แจงรายละเอียดขั้นตอนการวิจัย และขอความอนุญาตติดต่อนักเรียนที่เป็นหัวหน้ากองร้อย/หัวหน้ากองพันผ่านทางแอปพลิเคชันไลน์ เพื่อให้เป็นผู้ประสานงานหลักในการส่งต่อแบบสอบถามออนไลน์ให้แก่กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งใช้ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือน พฤษภาคม - มิถุนายน พ.ศ. 2566

การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลส่วนบุคคล การรับรู้ด้านทัศนคติต่อการเลิกสูบบุหรี่ การรับรู้ความสามารถแห่งตนต่อการควบคุมการสูบบุหรี่ แรงสนับสนุนทางสังคมในการเลิกสูบบุหรี่ และความตั้งใจเลิกสูบบุหรี่ วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาหาความถี่

ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยตามกรอบแนวคิดการวิจัยต่อความตั้งใจเลิกสูบบุหรี่ของนักเรียนทหาร โดยใช้สถิติอ้างอิงที่เป็นการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (multiple linear regression analysis) ด้วยการวิธีแบบ Enter

ผลการวิจัย

1. นักเรียนทหาร สังกัดกองทัพบก จากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าและโรงเรียนนายสิบทหารบก จำนวน 481 คน อายุปัจจุบันอยู่ในช่วง 21 - 25 ปี จำนวน 359 คน (ร้อยละ 74.64) อายุที่เริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรกอยู่ในช่วง 16 - 18 ปี จำนวน 238 คน (ร้อยละ 49.48) ปริมาณการสูบบุหรี่อยู่ในช่วง 1 - 10 มวน/วัน จำนวน 402 คน (ร้อยละ 83.57) มีบุคคลในครอบครัวสูบบุหรี่ จำนวน 316 คน (ร้อยละ 65.70) ระยะเวลาในสูบบุหรี่ อยู่ในช่วง 2 - 5 ปี จำนวน 218 คน (ร้อยละ 45.32) ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละของนักเรียนทหาร สังกัดกองทัพบก จำแนกตามอายุที่เริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรก จำนวนบุหรี่ที่สูบ (มวน/วัน) และระยะเวลาในสูบบุหรี่ (*n* = 481)

ปัจจัยส่วนบุคคล	*n*	%	*M*	*SD*
1. อายุที่เริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรก (*Min* = 9, *Max* = 26)			17.02	2.38
< 12 ปี	15	3.12		
13 - 15 ปี	112	23.28		
16 - 18 ปี	238	49.48		
> 18 ปี	116	24.12		
2. ปริมาณการสูบบุหรี่ (*Min* = 0, *Max* = 40)			5.49	5.75
1 - 10 มวน/วัน	402	83.57		
11 - 20 มวน/วัน	40	8.32		
> 20 มวน/วัน	6	1.25		
เลิกสูบบุหรี่แล้ว	33	6.86		
3. ระยะเวลาในการสูบบุหรี่ (ปี) (*Min* = 1, *Max* = 13)			3.74	2.85
< 1 ปี	133	27.65		
2 - 5 ปี	218	45.32		
6 - 10 ปี	117	24.32		
> 11 ปี	13	2.71		

สาเหตุของการสูบบุหรี่ครั้งแรกส่วนใหญ่เกิดจากความต้องการสูบบุหรี่ด้วยตนเอง อยากรู้อยากลอง จำนวน 220 คน (ร้อยละ 45.74) รองลงมาคือ การสูบบุหรี่เพราะช่วยลดความเครียด จำนวน 95 คน (ร้อยละ 19.75) ประเภทของบุหรี่ที่สูบ คือ สูบบุหรี่มวนอย่างเดียว จำนวน 188 คน (ร้อยละ 39.09) รองลงมา คือ สูบทั้งบุหรี่ไฟฟ้าและบุหรี่มวน จำนวน 165 คน (ร้อยละ 34.30) รองลงมาคือ สูบบุหรี่ไฟฟ้า จำนวน 110 คน (ร้อยละ 22.87) ความถี่ในการสูบบุหรี่มากที่สุดคือ สูบทุกวัน จำนวน 232 คน (ร้อยละ 48.23) ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละของของนักเรียนทหาร สังกัดกองทัพบก จำแนกตามสาเหตุของการสูบบุหรี่ครั้งแรก ประเภทของบุหรี่ที่สูบ และความถี่ของการสูบบุหรี่ (*n* = 481)

ปัจจัย	*n*	%
1. สาเหตุของการสูบบุหรี่ครั้งแรก		
1. ต้องการสูบบุหรี่ด้วยตนเอง อยากรู้อยากลอง	220	45.74
2. สูบบุหรี่เพราะช่วยลดความเครียด	95	19.75
3. สูบบุหรี่เพื่อเข้าสังคม	86	17.88
4. สูบบุหรี่เพราะเพื่อนแนะนำ	37	7.69
5. ค่านิยมว่าการสูบบุหรี่เป็นการโก้เก๋ หรือเป็นลูกผู้ชาย	33	6.86
6. เห็นบุคคลในครอบครัวสูบบุหรี่	3	.62
7. อิทธิพลจากการโฆษณาของสื่อ	3	.62
8. อื่น ๆ เช่น ไม่มีเหตุผล รุ่นพี่ลองให้สูบ อกหัก เป็นต้น	4	.84
2. ประเภทของบุหรี่ที่สูบ		
1. บุหรี่มวน	188	39.09
2. บุหรี่ไฟฟ้า และบุหรี่มวน	165	34.30
3. บุหรี่ไฟฟ้า	110	22.87
4. สูบบุหรี่มากกว่า 3 ชนิด เช่น บุหรี่ไฟฟ้า บุหรี่มวนบารากู่ และไปป์	14	2.91
5. ยาเส้น ใบจาก	3	.62
6. บารากู่	1	.21
3. ความถี่ในการสูบบุหรี่		
1. สูบทุกวัน	232	48.23
2. เคยสูบ ปัจจุบันเลิกสูบแล้ว มากกว่า 1 ปี	87	18.08
3. สูบนาน ๆ ครั้ง เวลาเข้าสังคม	78	16.22
4. สูบอาทิตย์ละ 2 - 3 ครั้ง	38	7.90
5. สูบวันเว้นวัน	35	7.28
6. สูบอาทิตย์ละ 1 ครั้ง	11	2.29

2. นักเรียนทหาร สังกัดกองทัพบก มีค่าเฉลี่ยความตั้งใจเลิกสูบบุหรี่อยู่ในระดับมาก (*M* = 4.38, *SD* = .79) ค่าเฉลี่ยแรงสนับสนุนทางสังคมต่อการเลิกสูบบุหรี่อยู่ในระดับมาก (*M* = 4.27, *SD* = .80) ค่าเฉลี่ยการรับรู้ความสามารถของตนเองต่อการเลิกสูบบุหรี่อยู่ในระดับมาก (*M* = 4.25, *SD* = .82) และค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อการเลิกสูบบุหรี่อยู่ในระดับมากเช่นกัน (*M* =3.83, *SD* = .59)

3. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเลิกสูบบุหรี่ของนักเรียนทหาร สังกัดกองทัพบก พบว่า อายุที่เริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรก ปริมาณการสูบบุหรี่ต่อวัน ระยะเวลาในการสูบบุหรี่ ความถี่ในการสูบบุหรี่ ทัศนคติต่อการเลิกสูบบุหรี่ การรับรู้ความสามารถแห่งตนต่อการควบคุมการสูบบุหรี่ และแรงสนับสนุนทางสังคมต่อการเลิกสูบบุหรี่ สามารถร่วมกันทำนายหรืออธิบายความแปรปรวนของความตั้งใจในการเลิกสูบบุหรี่ของนักเรียนทหาร สังกัดกองทัพบก ได้ร้อยละ 63.70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (R = .798, R^2 = .637, F (7,473) = 118.785, p = .000)

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเลิกสูบบุหรี่ของนักเรียนทหาร สังกัดกองทัพบก มากที่สุด คือ แรงสนับสนุนทางสังคมต่อการเลิกสูบบุหรี่ (*Beta* = .537) รองลงมา คือ การรับรู้ความสามารถแห่งตนต่อการควบคุมการสูบบุหรี่ (*Beta* = .243) และทัศนคติต่อการเลิกสูบบุหรี่ (*Beta* = .099) ตามลำดับ ในขณะที่อายุที่เริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรก ปริมาณการสูบบุหรี่ ระยะเวลาในการสูบบุหรี่ ความถี่ในการสูบบุหรี่ ไม่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเลิกสูบบุหรี่ของนักเรียนทหาร สังกัดกองทัพบก ($p > .05$) ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจเลิกสูบบุหรี่ของนักเรียนทหาร สังกัดกองทัพบก (n = 481)

Variable	*b*	*SE*	*Beta*	*t*	*p*
(Constant)	.690	.279		2.471	.014
Social support for quit smoking (X_1)	.535	.041	.537	13.025	.000
Perceived self-efficacy on quit smoking (X_2)	.236	.041	.243	5.827	.000
Attitude of quit smoking (X_3)	.132	.044	.099	2.987	.003
Frequency of smoke (X_4)	.020	.013	.051	1.499	.135
Smoking amount (X_5)	-.005	.005	-.033	-.983	.326
Duration of smoke (X_6)	.009	.011	.031	.761	.447
Age of first smoking (X_7)	-.010	.011	-.030	-.881	.379
R = .798, R^2 = .637, F (7,473) = 118.785, p = .000					

หมายเหตุ : Social Support for quit smoking (X_1) คือ แรงสนับสนุนทางสังคมต่อการเลิกสูบบุหรี่, Perceived self-efficacy on quit smoking (X_2) คือ การรับรู้ความสามารถแห่งตนต่อการควบคุมการสูบบุหรี่, Attitude of quit smoking (X_3) คือ ทัศนคติต่อการเลิกสูบบุหรี่, Frequency of smoke (X_4) คือ ความถี่ในการสูบบุหรี่, Smoking amount (X_5) คือ ปริมาณการสูบบุหรี่ต่อวัน, Duration of smoke (X_6) คือ ระยะเวลาในการสูบบุหรี่, Age of first smoking (X_7) คือ อายุที่เริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรก

การอภิปรายผลการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคลและพฤติกรรมการสูบบุหรี่ สถานการณ์สูบบุหรี่ของนักเรียนทหาร สังกัดกองทัพบก พบว่า ช่วงอายุที่มีการเริ่มสูบบุหรี่มากที่สุด คือ 16 - 18 ปี ซึ่งอยู่ในวัยกำลังศึกษาเทียบเท่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สอดคล้องกับข้อมูลขององค์การอนามัยโลกพบว่า นักสูบบุหรี่มือใหม่เพิ่มขึ้นโดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่นชาย โดยผู้สูบบุหรี่มือใหม่มีอายุช่วง 12 - 17 ปี (WHO, 2021) สาเหตุการสูบบุหรี่ครั้งแรกเกิดจากความต้องการสูบบุหรี่ด้วยตนเอง อยากรู้อยากลอง รองลงมาคือ การสูบบุหรี่เพราะช่วยลดความเครียด เนื่องจากวัยรุ่นตอนปลายอยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่านสู่วัยผู้ใหญ่ตอนต้น เป็นช่วงที่ต้องการเรียนรู้สิ่งใหม่และการยอมรับในกลุ่มเพื่อน ดังนั้น นักเรียนทหารจึงมีความอยากรู้อยากลองเรื่องการสูบบุหรี่ สอดคล้องกับการศึกษาของ Lapyai (2019) พบว่า สาเหตุการเริ่มสูบบุหรี่มีหลายสาเหตุ เช่น อยากรู้อยากลอง ทำตามเพื่อน ความเครียดจากการเรียน ผิดหวังจากความรัก ซึ่งประเภทของบุหรี่ที่นักเรียนทหารใช้สูบมากที่สุด คือ สูบบุหรี่มวนอย่างเดียว สูบบุหรี่ไฟฟ้าร่วมกับบุหรี่มวน และสูบบุหรี่ไฟฟ้าตามลำดับ สอดคล้องกับข้อมูลของสำนักสถิติแห่งชาติที่พบว่า บุหรี่ไฟฟ้าเป็นผลิตภัณฑ์ยาสูบที่ได้รับความนิยมสูงสุดในกลุ่มผู้สูบวัยเรียนระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษา เพราะผู้สูบเชื่อว่าบุหรี่ไฟฟ้าสูบแล้วไม่เสพติดและไม่ก่อให้เกิดมะเร็งปอดเหมือนสูบบุหรี่มวน และไม่มีนิโคติน แต่เป็นเพียง

การสูบควันไอน้ำเท่านั้น อีกทั้งยังราคาถูกกว่า มีกลิ่นหอม รู้สึกทันสมัยและตามแฟชั่น (National Statistical Office, 2017) ความถี่ในการสูบบุหรี่พบมากที่สุด คือ สูบทุกวัน ซึ่งวัยรุ่นที่เริ่มต้นสูบบุหรี่ตั้งแต่อายุน้อยจะมีโอกาสกลายเป็นผู้ใหญ่ที่ติดบุหรี่สูงและมีโอกาสเลิกสูบบุหรี่ได้ยาก การแก้ปัญหาการสูบบุหรี่ในวัยรุ่นที่มีประสิทธิภาพจึงควรเน้นการป้องกันตั้งแต่ในระยะแรกของการสูบบุหรี่ และการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนทหาร สังกัดกองทัพบก เริ่มมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากมีความเชื่อว่าการสูบบุหรี่ไฟฟ้ามีอันตรายน้อยกว่าการสูบบุหรี่มวน การออกแบบผลิตภัณฑ์ของบุหรี่ไฟฟ้า มีความทันสมัย พกพาง่าย ใช้งานสะดวก รวมทั้งมีรสชาติที่หลากหลายเป็นที่ชื่นชอบของวัยรุ่น สอดคล้องกับการศึกษาของ Parinyarux et al. (2022) พบว่า ผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้ามีกลิ่นและรสชาติที่ดีมีความสะดวกในการใช้และมีรูปแบบที่ทันสมัย จึงทำให้ผู้สูบบุหรี่ส่วนใหญ่หันมาสูบบุหรี่ไฟฟ้า แม้ว่าจะมีราคาสูง และผู้สูบบุหรี่ส่วนใหญ่เชื่อว่าการสูบบุหรี่ไฟฟ้ามีความปลอดภัยมากกว่าการสูบบุหรี่ซิกาเรตและสามารถช่วยให้เลิกสูบบุหรี่ซิกาเรตได้ นอกจากนี้ ยังพบว่าผู้สูบบุหรี่ส่วนใหญ่ไม่ได้ให้ความสนใจกลไกการทำงานของบุหรี่ไฟฟ้าและมักเลือกน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้าจากความชอบในกลิ่นหรือรสชาติมากกว่าระดับความเข้มข้นของนิโคติน และการศึกษาของ Boonpen et al. (2019) พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่สูบบุหรี่บางเวลา เฉพาะตอนเข้าสังคม โดยสูบบุหรี่ธรรมดาร่วมกับบุหรี่ไฟฟ้า ซึ่งนักเรียนทหารส่วนใหญ่ สูบบุหรี่ 1 - 10 มวน/วัน สอดคล้องกับการศึกษาของ Punyakunlaset et al. (2019) พบว่า ข้าราชการตำรวจที่สูบบุหรี่ประมาณสองในสาม สูบบุหรี่มากกว่า 10 มวน/วัน และมีการติดสารนิโคตินในระดับสูง ซึ่งปริมาณการสูบบุหรี่ต่อวันส่งผลต่อระดับการติดสารนิโคติน ทำให้มีโอกาสที่เลิกสูบบุหรี่ได้ยากในอนาคต และการศึกษาของ Yangpaksee et al., (2019) พบว่า ทหารกองประจำการ มีระยะเวลาเฉลี่ยในการสูบบุหรี่ 5.88 ปี ปริมาณการสูบบุหรี่ต่อวันเฉลี่ย 9.86 มวน ร้อยละ 67.5 สูบบุหรี่เป็นประจำทุกวัน

2. ความตั้งใจเลิกสูบบุหรี่ของนักเรียนทหาร สังกัดกองทัพบก อยู่ในระดับมาก เนื่องจากได้รับการสนับสนุนจากบุคคลในครอบครัวและหน่วยงานในการเลิกสูบบุหรี่ ตลอดจนมีทัศนคติว่าการสูบบุหรี่จะส่งผลเสียต่อสุขภาพในอนาคตได้ ซึ่งชี้ให้เห็นว่าในอนาคตนักเรียนทหารจะมีความตั้งใจในการเลิกสูบบุหรี่ได้สำเร็จ ตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (theory of planned behavior) ที่กล่าวว่าความตั้งใจเป็นตัวทำนายพฤติกรรมที่ดี บุคคลจะสามารถประพฤติปฏิบัติหรือไม่ประพฤติปฏิบัติพฤติกรรมนั้น ขึ้นอยู่กับเจตนาหรือความตั้งใจของบุคคล สอดคล้องกับการศึกษาของ Yangpaksee et al. (2019) พบว่า ทหารกองประจำการมีความตั้งใจในการเลิกสูบบุหรี่อยู่ในระดับมาก

3. ปัจจัยทำนายหรืออธิบายความแปรปรวนของความตั้งใจในการเลิกสูบบุหรี่ของนักเรียนทหาร สังกัดกองทัพบก ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ทัศนคติต่อการเลิกสูบบุหรี่ การรับรู้ความสามารถแห่งตนต่อการควบคุมการสูบบุหรี่ และแรงสนับสนุนทางสังคมต่อการเลิกสูบบุหรี่ โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเลิกสูบบุหรี่ของนักเรียนทหาร สังกัดกองทัพบก มากที่สุด คือ แรงสนับสนุนทางสังคมต่อการเลิกสูบบุหรี่ รองลงมา คือ การรับรู้ความสามารถแห่งตนต่อการควบคุมการสูบบุหรี่ และทัศนคติต่อการเลิกสูบบุหรี่ ตามลำดับ ในขณะที่อายุที่เริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรก ปริมาณการสูบบุหรี่ ระยะเวลาในการสูบบุหรี่ ความถี่ในการสูบบุหรี่ ไม่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเลิกสูบบุหรี่ของนักเรียนทหาร สังกัดกองทัพบก ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาของ Punyakunlaset et al. (2019) ที่พบว่าข้าราชการตำรวจมีความตั้งใจเลิกสูบบุหรี่ในระดับมาก และปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจเลิกสูบบุหรี่ คือ การติดสารนิโคตินในระดับต่ำ การไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ปัจจัยด้านทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน ได้แก่ เจตคติเชิงบวกต่อการเลิกสูบบุหรี่

การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในระดับที่สูงขึ้น การรับรู้ในการควบคุมพฤติกรรมที่มากขึ้น

อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า ครอบครัวหรือหน่วยงาน มีการให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนให้นักเรียนทหารสามารถเลิกสูบบุหรี่ได้สำเร็จ ดังนั้น ครอบครัวหรือหน่วยงานจึงเป็นส่วนสำคัญในการสนับสนุนและส่งเสริมให้นักเรียนทหารมีความตั้งใจเลิกสูบบุหรี่ และนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เพื่อให้สามารถเลิกสูบบุหรี่ได้อย่างถาวรต่อไปในอนาคต ตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนที่กล่าวว่า บรรทัดฐานของบุคคลเกี่ยวกับพฤติกรรมหรือแรงสนับสนุนทางสังคม (subjective norm) คือ การรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับความคาดหวังหรือความต้องการของสังคมที่มีต่อบุคคล การที่บุคคลจะกระทำพฤติกรรมหรือไม่ทำ เกิดจากความเชื่อของบุคคลต่อความต้องการของสังคม (normative beliefs) โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับบุคคลใกล้ชิดกับตนที่ต้องการ และสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีอิทธิพลสามทางของ Flay and Petraitis (1994) ที่กล่าวว่า ปัจจัยทางสังคมหรือภายนอกตัวบุคคลเป็นปัจจัยที่มีสำคัญและส่งผลต่อพฤติกรรมของบุคคลมากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งพฤติกรรมของบุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิด สอดคล้องกับการศึกษาของ Paha and Prechawong (2014) ที่พบว่าแรงสนับสนุนจากครอบครัวหรือสังคมและจากบุคลากรสาธารณสุข สามารถทำให้เลิกสูบบุหรี่ได้คิดเป็น 3.10 เท่า (*95%CI* = 1.60 - 6.10) และ 3.50 เท่า (*95%CI* = 1.00 - 12.30) ของคนที่ไม่ได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมให้เลิกสูบบุหรี่

การรับรู้ความสามารถแห่งตนต่อการควบคุมการสูบบุหรี่ของนักเรียนทหาร สังกัดกองทัพบกสามารถทำนายความตั้งใจเลิกสูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ทั้งนี้ เพราะการรับรู้ความสามารถแห่งตนต่อการควบคุมการสูบบุหรี่ของนักเรียนทหารในการศึกษานี้อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก และนักเรียนทหารมองเห็นศักยภาพของตนในการควบคุมพฤติกรรมความอยากรู้ อยากลอง หรือความยับยั้งใจในการสูบบุหรี่ได้ จะทำให้นักเรียนทหารสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อลด ละ และเลิกสูบบุหรี่ได้อย่างถาวรในอนาคตได้ ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดทฤษฎีอิทธิพลสามทางของ Flay and Petraitis (1994) ที่อิทธิพลจากปัจจัยภายในตัวบุคคล (intrapersonal influence) คือ ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (behavioral control) การที่บุคคลรู้จักตนเองและตระหนักในศักยภาพทางสังคมของตนเอง นำไปสู่การรับรู้สมรรถนะแห่งตนที่ส่งผลต่อการตัดสินใจหรือความตั้งใจที่จะปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพ และตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน ที่กล่าวไว้ว่า การรับรู้ถึงการควบคุมพฤติกรรมของตนเองมีผลต่อการแสดงพฤติกรรมใด ๆ ว่ายากหรือง่าย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Paha and Prechawong (2014) พบว่าเจตคติต่อการเลิกสูบบุหรี่ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเลิกสูบบุหรี่ และการรับรู้การควบคุมพฤติกรรมเลิกสูบบุหรี่ สามารถร่วมทำนายความตั้งใจเลิกสูบบุหรี่ของข้าราชการตำรวจได้ร้อยละ 64.6 ($p < .001$)

การรับรู้ทัศนคติต่อการเลิกสูบบุหรี่ของตนเอง ของนักเรียนทหาร สังกัดกองทัพบก สามารถทำนายความตั้งใจเลิกสูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 อาจเพราะนักเรียนทหารสังกัดกองทัพบก มีการรับรู้ทัศนคติต่อการเลิกสูบบุหรี่ของตนเองอยู่ในระดับมาก และนักเรียนทหารมีความคิดเห็นหรือความคิดที่เป็นเชิงบวกต่อการเลิกสูบบุหรี่ ตลอดจนสามารถเรียนรู้หรือจัดการกับอารมณ์และความคิดของตนเองเมื่อต้องการเลิกสูบบุหรี่ในอนาคตได้ ตามแนวคิดทฤษฎีอิทธิพลสามทาง ของ Flay and Petraitis (1994) ที่กล่าวว่า ปัจจัยด้านทัศนคติความเชื่อ (attitudinal influences) ประกอบด้วย ความรู้และค่านิยม ซึ่งการประเมินค่านำไปสู่ทัศนคติที่ส่งผลต่อ การตัดสินใจหรือความตั้งใจที่จะปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพ และเป็นไปตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน ที่กล่าวไว้ว่า ทัศนคติ

ที่มีต่อพฤติกรรม (attitude toward behavior) คือการประเมินของบุคคลที่มีต่อภาพรวมของพฤติกรรมใด ซึ่งเกิดจากความเชื่อเกี่ยวกับผลที่น่าจะเกิดตามมาจากพฤติกรรม (behavioral beliefs) และเป็นการประเมินหรือตัดสินผลที่จะตามมาทั้งทางบวกและทั้งลบ ถ้าผลการประเมินเป็นเชิงบวก บุคคลนั้นจะมีทัศคติที่ดีต่อพฤติกรรม แต่หากผลประเมินเป็นเชิงลบ บุคคลนั้นจะมีทัศคติที่ไม่ดีต่อพฤติกรรม สอดคล้องกับการศึกษาของ Bunkerd et al. (2022) พบว่า ทัศนคติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 69.2 เช่นเดียวกับการศึกษาของ Yangpaksee et al., (2019) พบว่า ทหารกองประจำการมีทัศนคติต่อการเลิก สูบบุหรี่อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. สถาบันการศึกษา สังกัดกองทัพบก ควรนำปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจเลิกสูบบุหรี่ มาจัดทำโปรแกรมหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมความตั้งใจเลิกสูบบุหรี่ และพัฒนาแนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนความตั้งใจเลิกสูบบุหรี่ของนักเรียนทหาร สังกัดกองทัพบก

2. สถาบันการศึกษา สังกัดกองทัพบก ควรส่งเสริมการสนับสนุนทางสังคม เช่น ส่งเสริมการสนับสนุนจากครอบครอบครัว หน่วยบริการสุขภาพ โดยร่วมกันบูรณาการและวางแผนการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างแรงบันดาลใจและแรงจูงใจในการเลิกสูบบุหรี่ให้แก่นักเรียนทหาร

3. ควรนำปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจเลิกสูบบุหรี่ มาจัดทำโปรแกรมหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมความตั้งใจเลิกสูบบุหรี่ โดยเป็นรูปแบบการวิจัยกึ่งทดลอง รวมทั้งเน้นการส่งเสริมและสนับสนุนทางสังคม

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยฉบับนี้ได้รับการสนับสนุนจากศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ (ศจย.) คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดลภายใต้ การสนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ปีงบประมาณ 2565 ขอขอบคุณ กรมนักเรียนนายร้อยรักษาพระองค์ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก และ กรมนักเรียนโรงเรียนนายสิบทหารบก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่กรุณาอนุเคราะห์ให้เก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

เอกสารอ้างอิง

Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes, 50*, 179-211. https://doi.org/10.1016/0749-5978 (91) 90020-T

Boonpen, P., Mentara, P., & Boonpen, P. (2019). E-Cigarettes behavior and smoking cessation behavior of youth smoker in Higher Education Institute, Bangkok. *Srinakharinwirot Research and Development (Journal of Humanities and Social Sciences)*, *11*(22), 111-127.

Buddanoi, T., Chanaboon, S., & Kankhwao, B. (2019). Smoking behavior of secondary a casestudy of one school in Khonkean Municipality at Mung, Khonkaen. *Journal of Health Science and Community Public Health*, *2*, 139-152.

Bunkerd, T., Keawsri, N., Authai, T., Laengtong, N., Sakhuntod, P., Ket-ngam, S., Jaiman, H., Wongsorn, A., & Chaitiang, N. (2022). Factors related to smoking behavior of people in Mae Ka Subdistrict, Phayao Province. UBRU *Journal for Public Health Research, 11*(1), 42–52.

Flay, B., & Petraitis, J. (1994). The theory of triadic influence: A new theory of health behavior with implications for preventive interventions. *Advances in Medical Sociology, 4*, 19-44.

Jinaphan, N. (2021). Factors associated with willingness to stop smoking of NCDs patients In the Sam Ngam district Phichit Province. *Phichit Public Health Research And Academic Journal, 2*(2), 8-19.

Kawsiso, M., Homsin, P., & Srisuriyawet, R. (2021). Predicting factors of multiple risk behaviors among male adolescents in Lopburi Province. *Thai Red Cross Nursing Journal, 14*(1), 140-155.

Lapyai, S. (2019). New tobacco products on social media and law enforcement on new tobacco products control. *Public Health Policy and Laws Journal*, *5*(1), 13-29.

National Statistical Office. (2017). *The smoking and drinking behavior survey 2017*. Pimdeekarnpim.

Paha, K., & Prechawong, S. (2014). Attitudes, subjective norms, perceive behavioral control, and intention to quit smoking in Police Officers. *Journal of The Police Nurses*, *6*(1), 157-169.

Parinyarux, P., Tajai, P., Chanwuthinun, A., & Ditsawanon, P. (2022). Influence of information on e-cigarette smoking behaviors and decisions. *Disease Control Journal*, *48*(3), 539-550.

Punyakunlaset, S., Chansatitporn, N., & Vatanasomboo, P. (2019). Factors affecting level of intention to quit smoking among Police Officers in the Central Region, Thailand. *Journal of Health Science*, *28*(6), 1029-1039.

Tobacco Control Research and Knowledge Management Center. (2021). *Report on the situation of tobacco consumption in Thailand 2019*. Sintaveekit.

Yangpaksee, P., Srithongphet, J., Chaiyakiat, C., Bundit, N., Chayakul, T., Eangchuan, N., . . . Kongyoo, S. (2019). Factors predicting the intention to quit smoking among military officers in Bangkok. *Thai Journal of Nursing*, *68*(2), 9-16.

World Health Organization (WHO). (2021). *WHO report on the global tobacco epidemic 2021: Addressing new and emerging products. Executive summary*. Geneva.